

Kiállítási napló

Tényképek - fényképek

Horváth Dezső dokumentarista, aki szociográfiájának írott oldalaira menti a tanyai emberek életének megörökített pillanatait. A könyv fotói most a November 7. Művelődési Házban láthatók, Újszegeden. Képeiben az azonosuló etikai tartás, a tanyán élő parasztemberekkel vállalt közösség, kivételes empátikus képesség, a fűrkésző-érdeklődő riporteri figyelme dokumentálódik. A szakmai hivatással erősített emberi tartás, a jegyben járó kettős alkotói törekvés egy letűnő életforma értékes és érvényes mentője. Horváth Dezső nem a fecske suhanásával cikanásával ismeri a Dél-Alföld tanyavilágát, nem vasárnapi, kirándulató fotósok albuma szánt képeket készíti, mint ahogy A tizedik ember című szociográfiájával is egyszerre igyekezett megrendíteni és elgondolkodtatni tényeket közlőni és emberéleteket általánosítható, XX. századi parasztsorsokká sűrítetni, fotóival erősíteni, elmélyíteni és hitelesíteni a szavak hatását. A kötetből, a könyv egységéből kiemelve, önálló tárlatként is megállják a helyüket nagyszerű portréi, eredeti munkaábrázolásai, jól megválasztott tájrészletei, jelképekké növesztett részletei. A tapasztalt kezemecsapadkán ülő, sötét ruhás öregembere mintha egy életforma temetésére készülne, a lebontott tanya árvalkodó, kismama hasú kemencéje mellett kalászt lobogtató búza a kiirthatatlan „élet”, s vele együtt a paraszti sorsokban megtetsző, meg-megújuló munka jelképe. Amikor nem elégzik meg a valóság kínálta motívumokkal, amikor nem bízik a látvány erejében, akkor néha elbizonytalanodik. Mert amilyen sikerült a szikkadt föld és a szikkadt parasztcare szintézise, annyira erőteljesebb érzem a szélmalom és a táj arculatát megváltoztató hatalmas gáztartályok összebékítési kísérletét. Horváth Dezső nem művész. Újságíró. Nagyszerű riporter. Szociografikus alkotó, szóban is, képen is! Tényiródmalmát művel, tényképeket készít.

Stekovits János mintha egy múlt századi vándorportográfus kései unokája lenne. Összepakolja csodamiséit, s tanyaudvarokon, parasztportákon állítja meg egy pillanatra az időt. Az ötlet nagyszerű, a vállalkozás eredeti, a megvalósítás igényes, a hangulat egyszerű szociografikus és patriarchális. Ezek a parasztemberek — Patakiék, Bacsóék, Szolnokiék, Miklósek, a különös Lukács-familia — közel engedjk magukhoz a fotóst. Elhiszik neki, hogy nem kell ünneplőt ölteni, hogy nem kell elszakadniuk a megszokott környezettől, nem szükséges eldobni az éppen használt szerszámokat — hiszen róluk, életükről a jövőnek mégiscsak a mindennapjaik viszik az igaz üzenetet. A mozdulatokban, a gesztusokban azonban még ott munkál a régi beidegződés: a fotografusnál megmevedik a mozdulat, rendeződnek a vonások, sutává válik a gesztus. Ez azonban plusz értéke Stekovits fényképeinek, hiszen ezekről a mögöttes tartalmakról — a tudat lassan mozduló mocanásairól, a régi, örökölt beidegződések fékhatásairól — is szólnak. Ettől hitelesek és érdekesek, egyediek és általános érvényűek egyszerre. Kár, hogy Stekovits nem elég fegyelmzett. Ha

A kiállításszervezés véletlenül úgy hozta, Szegeden egy időben három fotókiállítást láthatnak az érdeklődők, s ez a három bemutató három alkotói alapállást, megközelítési és kifejezési lehetőséget, három sajátos fotózási attitűdöt reprezentál. Olyan, már bevált vagy éppen kísérleti stádiumban levő törekvések tanúi lehetünk, melyek a hazai fotóművészet eredményes útjait jelzik.

szigorúban szelektálna, a művés és szakmailag is kikezdehetetlen alkotások sikerrel ostromolnák a művészet szféráját. Stekovits munkáit egy-két éve ismerem. Számomra még kialakulatlanak tetszik alkotói alapállása. Gyakorta cseréli témavilágát, választ új és új tájékozódási pontokat, kísérletezik technikai, szakmai fogásokkal. Valamennyiben igényes, de mindegyikben csak félig járt utak tapasztalatait teszi közzé, igazi eredmények helyett. Jó volna, ha ezt csupán a pályakezdés egyenlenségeinek tudhatnánk. A tárlatnak a Sajtóház művészklubja ad otthont.

Tandi Lajos

Az Akadémiai Kiadó újdonságai

A tudomány sokarcúságát tükrözi az Akadémiai Kiadó rövidesen megjelenő kötetek katalógusa. Napjaink magyar valóságában segít eligazodni *Berend T. Iván* könyve, a „Szocializmus és reform”, viszont a történelem előtti időkbe, sőt egy kicsit a fantasztikum világába kalauzol a „Rejtélyes írások” szerzője, *Manács György*, az írás kialakulásának titkát feszegetve. A „prózaibb” témák szakemberei számára új ismereteket nyújtó művek is megtalálhatók a választékban, például *Balázs Erzsébet* és *Füstöss László* Szilárd felületek atomsugaras vizsgálata című kötete. Pihentetőül ajánljuk viszont *Gonda Zsuzsa* könyvét: „Férfi? Nő? Önismereti tesztek férfiaknak és nőknek.” Kellemes szórakozást jelent a tesztek segítségével játékos formában megismerni önmagukat.

Nemzeti sorsfordulóink közül 1526. augusztus 29-ével foglalkozik a Mohács — Tanulmányok a mohácsi csata 450. évfordulója alkalmából című kötet, amely a végzetes csatavesztes előzményeit és következményeit is elemzi tizenegy értekezésben. *Perjés Géza* például a csatamező részletes leírásából kiindulva keres választ a történetekre.

Zenei naptár

Weiner kamarazenekar

A *Filharmonia* legutóbbi koncertjén a *Weiner Leó Kamarazenekart* hallhattuk a *Tisza Szállóban*. Az együttesselről azért is érdemes bővebben szólnunk, mivel tagjai *Szegeden élnek, valamennyien a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanárai és hallgatói*.

A *Weninger Richárd* vezette zenekar 1979-ben alakult, és '83-ban vette fel jelenlegi nevét, melyet a *Weiner Leó Emlékbizottság* engedélyezett. Fellépéseikkel mindenütt a város hírnevét öregbítették, szerepeltek *Vántus István* szerzői estjén is, a Fészek Klubban. Legjelentősebb eredményeikhez tartozik a belgiumi Neerplben kapott Summa cum laude minősítés, valamint az ausztriai Európai Zenei Fesztivál kiemelt első díja. Sikeresen szerepeltek a Szovjetunióban, Spanyolországban és az NSZK-ban is. Műsorszerkesztésükön látszik, hogy vezetőjük nagy szaktudással rendelkező, igényes karmester. Elsőként a régi angol opera legjelentősebb képviselőjének, *Purcellnek d-moll szvitjét* adták

elő. Már itt érezhető volt az együttes tökéletes technikai tudása, harmonikus hangzása. A lassú, méltóságjeljes bevezetést követő könnyed, kecses tánc, majd a ritmikus matrótáncot idéző tétel előadása nem kis virtuozitást feltételez. A záró *Rondeau* főtémájaként a *Britten* által híressé tett barokk dallam csengett ismerősen.

Hangversenyteremben mindig ünnepélyes hangulatot teremt a ritkán hallható hárfa szerepeltetése. Különösen akkor, ha olyan tehetséges művész szólaltatja meg, mint *Felletár Melinda*. Előadásmódját fölényszerű technikai tudás és zenei árnyaltság jellemezte. *Debussy Két táncát* (Danse sacrée et Danse profane) adta elő, melyek közül különösen a második jelentett nagy él-

Napirenden a fakultáció?

A gimnáziumi fakultatív jellegű oktatás fejlesztése a pedagógiai munka berkeiben napirenden levő kérdés. Az elmúlt iskolai évtől ennek a jegyében szervezték meg a Radnóti Miklós Gimnáziumban az előrehozott vizsgájú fakultatív rendszerű osztályokat, melyek rövid idő alatt a tanulók előtt népszerűvé váltak.

Az előrehozott vizsgájú fakultatív osztályok indításának az volt a célja, hogy intenzívebben megvalósuljon a tanulók képességének és tehetségének a kibontakoztatása, általa a tanulók személyiségének fejlesztése, s egyben a pályaválasztás hatékonyabb segítségével a reális életcél elérése. Lényege: a tanulók a választott tantárgyat (tantárgyakat) külön csoportban, heti 2 órával magasabb óraszámban tanulják, s aki szorgalmasabb, vagy tehetségesebb, vizsgát tehet, és magasabb szinten folytathatja tanulmányait. Például: az év elején tíz IV. osztályos tanuló tett vizsgát a negyedik osztály teljes anyagából, s most külön csoportban, külön tantervvel, heti három órában készülnek fel az egyetem felvételre, versenyeken való szereplésre stb. Az elmúlt tanévben 68 tanuló tett sikeres vizsgát. Sokan jelentkeztek a vizsga letételére az idegen nyelvekből, mely egyben a nyelvi vizsgákra való felkészülést is szolgálta. Megállapítható, hogy az előrehozott vizsgájú fakultatív osztályok egyre inkább betöltik feladatukat, munkára

mozgósították a tanulókat, s már az eddigi eredmények is arról tanúskodnak, hogy jól szolgálják a tanulók készség- és képességfejlesztését, önálló munkára nevelését, s egyben a sokszínű iskolai munka megvalósulását. Az előrehozott vizsgájú fakultatív osztályok egyesítik magukban a régi tagozatos rendszer előnyeit és a fakultáció adta lehetőségeket. S ugyancsak a fakultációs rendszer továbbfejlesztését szolgálja a Radnóti gimnáziumban — a Művelődési Minisztérium kísérleti gimnáziumában — az 1986/87. tanévtől kezdődően a testneveléssel párosult fakultációs tantárgycsoport, valamint a speciális orosz nyelvi tagozaton a III. osztálytól az egy- vagy kéttárgyas fakultálás lehetősége, mely elősegíti a sikeresebb felkészülést a felvételi vizsgára.

Az elmondottakból érezhető, hogy a fakultatív rendszer továbbfejlesztése a tehetségesebb s a továbbtanulni szándékozó fiatalok érdekében történt. Szép számmal vannak azonban olyan tanulók is, akik számára a fakultáció megterhelést jelent, illetve gyengébb eredményük miatt nem óhajtanak továbbtanulni, s csupán az általános műveltség megszerzése a céljuk. E tanulók számára lehetővé tettük, hogy — a nyelvi tantárgyak kivételével — csak egy fakultációs tárgyat vegyenek fel, vagy egyetlen fakultációs tárgyat se válasszanak.

Az egy, illetve két fakultatív tantárgy elhagyása az első félév, vagy a második félév befejeztével csak úgy lehetséges, ha az elhagyandó fakultatív tárgyból (tárgyakból) a tanulónak eredményes osztályzata van.

A fakultációs tantárgy ily módon való megoldásának lehetőségét azért tartjuk kívánatosnak, mert a fakultatív tantárgy elhagyása a gyengébben felkészült tanulók részére a felszabadult órák révén lehetővé teszi az alaptanterv anyagának alaposabb elsajátítását. De könnyíti egyben a fakultációs csoportok munkáját is azáltal, hogy a gyengébb, vagy a kevésbé érdeklődő, továbbtanulni nem szándékozó tanuló kiválásával intenzívebb munkára nyílik lehetőség. A kisebb csoportban az „érdeklőt” tanulók jobb eredményt tudnak elérni, így a fakultációs munka még inkább a tehetségnevelést és a továbbtanulásra való felkészítést szolgálja, egyben megszűnne a fakultáció kötelező jellege.

Természetesen a fakultációban részt nem vevő tanulók sem maradnának magukra. Egyrészt, ha igénylik, részt vehetnek az iskolai érettségire felkészítő tanfolyamon, másrészt, ha megmondják magukat, különböző vizsga letételével folytathatják a fakultatív tárgy tanulását.

Ezzel a megoldással teljesebbé vált az előrehozott vizsgájú fakultatív rendszer.

Bánfalvi József

„Csatangoltunk a Cigánybécében”

Két helyi kiadványról

Csupán néhány fénykép, s egy-két alkotás maradt utána. *Gergely Sándor* neve többnyire hiányzik a lexikonokból, pedig említésre méltó alakja a 20-as évek képzőművészetének. Űstökös-ként tört a magyar szobrászat élvonalába, ám ugyanolyan hirtelen el is tűnt a csúcsról. Eietének töredékei nyomán *Apró Ferenc* készített hiánypótló tanulmányt, mely a *Mora Ferenc* Múzeum szegedi művelődéstörténeti sorozatában jelent meg.

Gergely Sándor 1889-ben született Hódmezővásárhelyen. A családja hamarosan Makóra költözött, így a művészt a későbbiekben makói származásúnak emlegették. Bár apja kőfaragó inasnak adta Ausztriába, 1906-ban *Gergely* meg is a budapesti iparművészeti iskolába felvételizett. Később Breslauban (ma Wrocław) és Mün-

chenben tolytatta tanulmányait. A világháború kitörését követően itt kapta kézhez behívóját. A harcokban megsebesült. Felgyógyulása után Szegedre helyezték segédszolgálatosnak. Első ismert munkáját 1917-ben itt készítette; bajtársát mintázta meg. *Juhász Gyula*, akivel 1916-ban Makón ismerkedett meg, így emlékezett róla: „*Gergely Sándorra*, ezzel a hatalmas öserezzel szobrászművésszel is itt hozott össze a jó sors, s együtt üldögtünk az otthon asztalánál, és együtt csatangoltunk a Cigánybécében, szobrokrol beszélve, amelyek azóta *Gergely Sándor* és *Makó* dicsőségét hirdelve megszülettek.” A költő biztatására kezdett újra mintázni. Kedvenc témája a kisméretű táncoló nőalak. Szintén *Juhász Gyula* írta róla: „*megvan benne az úttörők bátorsága és lendülete, de egyúttal a vérbeli művészek ösztönös ereje és tudatos mérészsége is... Mámor és ritmus él doigaiban*”. Valószínűleg ő egyengette a művész útját a MA köréhez. Az aktivistákhoz fűződik első nyilvános művészi szereplése, melyről a fővárosi sajtó kedvezően nyilatkozott. Nevezetes tarlatot rendezett szegedi mutermében, közösen *Moholy-Nagy Lászlóval*, az avantgard későbbi világnagyságával, akinek egyetlen hazai kiállítása volt ez.

Gergely közéleti tevékenységének legszebb eredménye a vezetésével működő *művészeti szabadiskola* volt. Modern irodalmat, filozófiát, szobrászatot, rajzot, zene-

élet értelmét és az életvitel kérdéseiben” címmel. Az előadói beszéd és az azt követő vélemények, hozzászólások alapgondolatokat fogalmazódtak meg: a különböző világnézeti és meggyőződésű felek között is létrejöhet az emberiség javát szolgáló eszmecsere.

V. E.

A dialógus folytatódik

A Csongrád Megyei Egyházközi Bekebizottság tegnap, csütörtökön délelőtt ülést tartott Szegeden, a Hafaszi Népront székházában. Kocsis Elemér professzor, a Debreceni Református Kollégium főigazgatója tartott előadást „A dialógus folytatódik; közös felelősségünk az

élet értelmét és az életvitel kérdéseiben” címmel. Az előadói beszéd és az azt követő vélemények, hozzászólások alapgondolatokat fogalmazódtak meg: a különböző világnézeti és meggyőződésű felek között is létrejöhet az emberiség javát szolgáló eszmecsere.

Gresó Erzsébet